

ikke har duet. Det kan ogsaa hænde, at Husmandsbrug gives til en Mand, som, medens han tjente, fik det Skudsmaal: „Det kan ikke nytte noget, at jeg anbefaler ham til et Husmandsbrug, han kan ikke en Gang holde Klæderne paa Kroppen; han tjener en stor Løn, men han har ikke faaet en Øre tilovers, han har brugt alt, hvad han tjente“, og desuagtet, naar han faar Husmandsbruget, viser sig som en dygtig Mand, der forstaar at lægge sit Budget og faa det til at løbe rundt.

Jeg tror, det er rigtigt, at Samfundet hjælper ved Oprettelse af Husmandsbrug, men det er en Fejl, at Samfundet tillader, hvad der sker i mange Tilfælde, at Gaardmændene indkøber det ene Husmandsbrug efter det andet og lægger det ind under deres Gaarde. Jeg har i dette Efteraar været rundt i 4—5 Kommuner i Jylland for at efterse Panter til Husmandskreditforeningen, og jeg kan nævne 22 Tilfælde, hvor Husmandsbrug er købt og lagt ind under Gaardene. I Bygningen lader Gaardmanden sin Fodermester bo og lægger ellers Husmandsbruget ind under sin samlede Bedrift. Naar Samfundet støtter Oprettelse af Husmandsbrug og bevilger Penge dertil, er det ikke rigtigt at tillade Gaardmændene at indkøbe mange flere gamle Husmandsbrug, end der oprettes nye. De 22 Opkøb af Husmandsbrug, jeg nævner, er sket i Løbet af de sidste 2 Aar, og der er altsaa købt til Indlægning under Gaardene mange flere Brug, end Samfundet i de samme Kommuner har hjulpet til at oprette. Samfundet maa træde op imod, at det Formaal, den bevilger Penge til, modarbejdes, og at Brugenes Antal trods Samfundets Hjælp indskrænkes. Der er ganske vist Tilfælde, hvor det kan være formaalstjenligt, at et saadant Brug opføres; f. Eks. i den Kommune, hvor jeg bor, er de gamle Husmandsbrug, som har været der, til Dels forsvundet, fordi de laa ude i Byens Periferi. Navnlig om tre kan man sige, at det er rigtigt, at de er lagte ind under en Herregaard. De laa ude paa Herregaardens Mark, havde en privat Vej over Herregaardens Mark for at komme til offentlig Vej, og nu, efter at Mejeribrug og lignende har taget det store Opsving, var det næsten umuligt ad de ufremkommelige Veje at faa deres Mælk frem ad de private Veje over Herregaardsmarken til de offentlige Veje til Mælkevoغن. Nedlæggelsen af saadanne Brug finder jeg berettiget, men et fjerde Brug laa ved god alfar Vej, det burde ikke tillades, at et saadant Brug lægges ind under en Herregaard. Men alt-

saa, naar Brugene ligger ude i Periferien, i Bymarken og har langt til offentlig Vej, saa det er vanskeligt for Brugenes Besiddere at faa deres Produkter bragt til Forædlingsstederne, er det berettiget, at de nedlægges, men naar Brugene ligger ved gode Alfurveje, burde Samfundet træde op imod, at Opkøb og Indlægning under Gaardene finder Sted. Jeg vil særlig henlede den højtærede Landbrugsministers Opmærksomhed paa dette Forhold.

Der foregaar ogsaa Sammenlægninger paa en anden Maade til Skade for Samfundet. Der oprettes nu Udstykningsforeninger, som støttes af Samfundet, hvad jeg finder meget rigtigt, og disse Udstykningsforeninger tager her i Østifterne særlig Sigte paa at udstykke meget store Landejendomme, i Jylland tager de ogsaa Sigte derpaa, men mange køber almindelige Bodegaarde til Udstykning, hvilket dog ikke burde støttes af Samfundet. Men samtidig med, at alt dette sker, tillader Samfundet, at der sammenkøbes meget store Landstrækninger. Det sker især ved Nutidens Industrikapitalister. Da vi fik den nye Valglov til Kommunalraadene i 1908, saa vi, at dels Handels- og dels Industrikapitalister fortrængte de gamle højt beskattede Vælgere til Landstinget. Disse Folk blev derefter de højt beskattede Vælgere, og de sammenkøber store Landstrækninger, idet de angiver, at de udlægger dem til Jagtrevierer. Men dette burde ikke tillades. Jeg kender ikke saa faa Eksempler paa, at der er givet Tilladelse til saaledes at købe flere Gaarde sammen til en eneste stor Herregaard. Det foregaar f. Eks. ved Espergårde ved en jysk Godsejer, og ovre i Jylland, ikke langt fra, hvor jeg bor, har en Gaardejer eller Proprietær, hvad man nu vil kalde ham, faaet Lov til at lægge tre Hovedparceller ind under samme Gaard. Men naar f. Eks. en Statshusmand søger om Tilladelse til at sælge en Byggegrund, og hans Husmandslod ligger saa nær ved en By, at Bebyggelsen berører hans Brug, bliver det i Almindelighed nægtet ham at sælge en saadan Byggegrund. Den højtærede Landbrugsminister kan give Tilladelse dertil, men jeg ved, at ved den By, hvor jeg bor, har Landbrugsministeren i to Tilfælde, hvor det var Statshusmandsbrug, der ligger saaledes, at de nu til Dels er bebyggede, nægtet Tilladelse til at udstykke disse Brug, medmindre der blev købt et andet Husmandsbrug, som overtog den Servitut, der var lagt paa Statshusmandsbruget. De fik altsaa kun Lov til at udstykke af deres Ejendomme mod samtidig at oprette et andet Pligthus. Da Brugene ligger i